

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

**STRATEGIJA ZA KONTROLU MALOG
ORUŽJA I LAKOG NAORUŽANJA U
BOSNI I HERCEGOVINI
ZA PERIOD 2025. DO 2030.**

Decembar, 2024. godine

Strategiju za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini za period od 2025. do 2030. godine izradio je Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini u saradnji sa predstavnicima nadležnih organa uključenih u realizaciju strateških ciljeva u Bosni i Hercegovini.

Strategija je izrađena uz podršku Regionalnog centra za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja (u daljem tekstu SEESAC), u saradnji sa Misijom Organizacije za evropsku sigurnost i saradnju u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu OSCE), Razvojnim programom Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu UNDP) u Bosni i Hercegovini te Delegacijom Evropske unije/Uredom specijalnog predstavnika Evropske unije u Bosni i Hercegovini.

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom dokumentu ne odražavaju nužno mišljenja i stavove UNDP-a, SEESAC-a, OSCE-a ili drugih međunarodnih partnera.

Izrazi u ovoj Strategiji, koji su radi preglednosti dati u jednom gramatičkom rodu, bez diskriminacije se odnose i na muškarce i na žene.

MISIJA

Nadležni organi u Bosni i Hercegovini posvećeni su snažnijem odgovoru u smanjenju rizika od zloupotrebe i proliferacije oružja, municije i eksploziva, u koordinaciji sa svim uključenim akterima dajući stoga doprinos sigurnosti građana kako u Bosni i Hercegovini tako i šire.

VIZIJA

Bosna i Hercegovina je sigurnije društvo sa uspostavljenim sveobuhvatnim i održivim mehanizmima za identifikovanje, sprečavanje, kontrolu i krivično gonjenje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine oružjem, municijom i eksplozivima. Pomenuti mehanizmi su u skladu sa standardima Ujedinjenih nacija i Evropske unije i drugim međunarodnim standardima i najboljim praksama.

Definicija malog oružja i lakog naoružanja - SALW

„Malo oružje i lako naoružanje je naoružanje koje može nositi jedan čovjek, napravljeno ili prilagođeno vojnoj specifikaciji za upotrebu smrtonosnih instrumenata rata.

Malo oružje je široko kategorizirano kao ono oružje namijenjeno za upotrebu od strane individualnih pripadnika oružanih ili sigurnosnih snaga. Ono uključuje revolvere i automatske pištolje; puške i karabine; poluautomatske puške; jurišne puške; i lake puškomitraljeze te kratkocijevno i dugocjevno vatreno oružje i municija, koje je namijenjeno za samoodbranu, lov i sport, a koje je dozvoljeno nabavljati, držati i nositi u skladu sa zakonima u BiH. Lako naoružanje je široko kategorizirano kao ono naoružanje namijenjeno za upotrebu od strane nekoliko pripadnika oružanih ili sigurnosnih snaga koji mu služe kao posada. Ono obuhvata teške mitraljeze, ručne i montirane lansere granata; prenosivo protuzračno naoružanje; prenosivo protutenkovsko naoružanje; bestrzajne puške, prenosive lansere protutenkovskih projektila i raketnih sistema; prenosive lansere protuzračnih projektila, te minobacace kalibra manjeg od 100 mm.“

OPĆI DIO

Na osnovu Programa akcije Ujedinjenih nacija (2001)¹, kao i drugih međunarodnih dokumenata iz ove oblasti, prvenstveno Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima, komponentama i municijom (usvojen na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija dana 31. maja 2001. godine, sa stupanjem na snagu 3. jula 2005. godine), Sporazuma o trgovini oružjem, OSCE-ovog Dokumenta o malom oružju i lakom naoružanju (usvojen 2000. i ponovo objavljen 2012.)² te naknadno i Mapom puta za Zapadni Balkan, Bosna i Hercegovina je pristupila sistematskom rješavanju ovih pitanja usvajanjem i implementacijom prve Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja za period 2006. do 2012. godine, druge Strategije za period 2013. do 2016. godine, potom Strategije za period od 2016. do 2020. godine, te najskorijom Strategijom za period 2020. do 2024. godine. Ciljevi ovih strateških dokumenata su usklađeni sa strategijama Europske unije za suzbijanje nedopuštenog gomilanja i trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem i pripadajućom municijom,³ kao i sa Akcionim planom Europske unije o nezakonitoj trgovini vatrenim oružjem za period 2020. do 2025. godine.

Bosna i Hercegovina je prihvatila važne međunarodne sporazume koji se odnose na borbu protiv organizovanog kriminala i nezakonite trgovine oružjem. Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju Ujedinjenih nacija o borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala dana 24. februara 2002. godine te je 1. aprila 2008. godine pristupila Protokolu protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i municijom. Također, Bosna i Hercegovina je potpisala i ratifikovala *Arms Trade Treaty* (u daljnjem tekstu: ATT), odnosno, globalni Sporazum o trgovini oružjem kojim se utvrđuju najviši zajednički međunarodni standardi za uvoz, izvoz i transfer konvencionalnog oružja.

¹ UN-ov dokument A/CONF.192/15, New York, juli 2001.

² OSCE-ov Dokument u oblasti SALW-a FSC.DOC/1/00, novembar 2000; OSCE Odluka FSC.DEC/3/12, juni 2012.

³ Strategija EU za borbu protiv nezakonitog gomilanja i trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem i municijom iz 2005. i Strategija EU za borbu protiv nezakonitog gomilanja i trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem i municijom iz 2018.

Za Bosnu i Hercegovinu je pitanje kontrole malog oružja i lakog naoružanja (u daljnjem tekstu: SALW) visoko rangirano na sigurnosnoj ljestvici, prije svega, zbog velikog zaostatka oružja iz vremena ratnih dešavanja na teritoriji BiH i novih pojava oblika kriminalnih aktivnosti povezanih sa oružjem, kako u regionu Jugoistočne Evrope tako i šire u zemljama članicama Evropske unije.

Prema dokumentu „Procjena prijetnje od organizovanog kriminala u BiH“, evidentan je nastavak trenda iz prethodne procjene da na području Bosne i Hercegovine i dalje egzistiraju velike količine naoružanja zaostalog iz perioda konflikta, te da se isto krijumčari, nelegalno prodaje na tržište EU, gdje postoji rast potražnje na “crnom tržištu” od lica koja se dovode u vezu sa organiziranim kriminalom i terorizmom. Postoji trend smanjenja ukupnih količina oružja u nelegalnom posjedu na crnom tržištu oružja u Bosni i Hercegovini, pa se očekuje da dođe do promjena modus operandi, u smislu da će neke OKG pokušati trgovati i prepravljenim startnim oružjem ali nekim drugim vrstama oružja. Da bi se ovo preduprijedilo potrebno je u Zakonima o oružju rigoroznije tretirati registraciju ove vrste oružja. Zbog svega navedenog i činjenice da trgovina oružjem omogućava sticanje enormne i brze finansijske dobiti, procjene su da će i u narednom periodu trgovina oružjem ostati jedna od oblasti djelovanja OKG.

U odgovoru na prijetnju od širenja i zloupotrebe oružja, municije i eksploziva u cijelom regionu, pod pokroviteljstvom vlada Savezne Republike Njemačke i Republike Francuske, Evropske unije i Vijeća za regionalnu saradnju, vlade Zapadnog Balkana, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, sačinile su i usvojile *Mapu puta za održivo rješenje za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i prometa malog oružja i lakog naoružanja (SALW), vatrenog oružja i pripadajućeg streljiva na Zapadnom Balkanu* (u daljnjem tekstu: Mapa puta).

Mapa puta je utvrdila jasne ciljeve, ukupne potciljeve i vremenske okvire koji obuhvataju sve funkcionalne oblasti kontrole naoružanja. Prihvatanjem Mape puta Bosna i Hercegovina je pokazala svoju punu opredijeljenost za uspostavljanje cjelovitog okvira za

kontrolu SALW-a. Bosna i Hercegovina je izradila Akcioni plan za provedbu Strategije u kojem su, pored ostalog, uzeti u obzir i ciljevi iz dokumenta Mape puta.

Ova Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH (u daljnjem tekstu: Strategija) za period 2025. do 2030. godine pruža sveobuhvatnu platformu za zajednički usaglašene specifične ciljeve i navodi opredijeljenost svih relevantnih institucija na strateškom, političkom i operativnom nivou, nadovezujući se na političku posvećenost provedbi regionalne revidirane Mape puta iz 2030. godine, s ciljem da nastavi i ojača posvećenost regiona ispunjenju ciljeva iz Mape puta.

Strategija predstavlja nastavak aktivnosti kojima je cilj daljnje jačanje efikasnosti i efektivnosti svih subjekata u oblasti kontrole malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini. Usmjerena je na nastavak usklađivanja domaćeg zakonodavstva s pravnom stečevinom EU i usklađenost s Protokolom UN-a o vatrenom oružju, daljnje unapređenje kontrole unutrašnjeg i vanjskotrgovinskog prometa oružjem i municijom, sprječavanje i suzbijanje nezakonite trgovine i zloupotrebe oružja, municije i eksploziva, dalje smanjenje incidenata počinjenih vatrenim oružjem i broja nelegalnog oružja u posjedu građana, unapređenje građanskog povjerenja u institucije u Bosni i Hercegovini na svim nivoima vlasti, kao i smanjenje viškova malog oružja i lakog naoružanja u posjedu Ministarstva odbrane/Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i unapređenje sigurnosnih uslova skladištenja oružja i municije u posjedu Oružanih snaga, institucija i policijskih agencija za provođenje zakona u Bosni i Hercegovini

Posebna pažnja je usmjerena na jačanje cjelokupnih administrativnih i istražnih kapaciteta relevantnih nadležnih tijela u Bosni i Hercegovini u cilju sprečavanja i suzbijanja nelegalnog posjedovanja i trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem. Implementacijom zacrtanih strateških ciljeva i jačanjem međunarodne i regionalne saradnje u ovoj oblasti, Bosna i Hercegovina će doprinijeti ne samo unapređenju opće sigurnosti u zemlji nego i u regionu i globalno.

Realizacija strateških prioriteta iz ovog dokumenta doprinjeti će ispunjavanju nekih od ključnih zahtjeva u procesu pristupanja Evropskoj uniji, a koji su navedeni u novoj strategiji Evropske komisije „Vjerodostojna perspektiva proširenja i veći angažman EU na Zapadnom Balkanu“, pratećim Akcionim planom za podršku transformacije Zapadnog Balkana, Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u EU i pratećem Analitičkom izvještaju, te godišnjim izvješćima Europske komisije za BiH.

Strategijom EU protiv nezakonitog vatrenog oružja, malog i lakog oružja i pripadajuće municije usvojenom u novembru 2018. godine, poseban akcenat stavljen je na Zapadni Balkan. U Strategiji se navodi da će EU održavati saradnju s relevantnim regionalnim organizacijama u području kontrole SALW-a i uzeti u obzir regionalne inicijative kao što je Mapa puta. Akcijskim planom EU za suzbijanje nezakonite trgovine vatrenog oružja, usvojenom u julu 2020.godine, također je prepoznat značaj integrisanja njegove provedbe i ključnih indikatora učinka u okvir Mape puta za Zapadni Balkan.

Inicijator donošenja Strategije je Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini kao stručno, međuinstitucionalno tijelo, koje je osnovalo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Implementacijom prethodnih Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja postignuti su značajni rezultati o kojima je Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja, na godišnjem nivou, dostavljao Izvještaje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Također, Koordinacioni odbor redovno je izvještavao Ujedinjene nacije u skladu Programom akcije (*engl.* Plan of Action – PoA) i Međunarodnim instrumentom za praćenje (*engl.* International Tracing Instrument – ITI), OSCE te Sekretarijat Sporazuma o trgovini oružjem (*engl.* ATT) o napretku u oblasti kontrole malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini. Koordinacioni odbor je dostavljao redovne polugodišnje izvještaje temeljene na zajedničkim ključnim pokazateljima učinka i ciljevima Mape puta za Zapadni Balkan. Ovi izvještaji pružaju sveobuhvatan pregled napretka, izazova, planova, ali i stručnu i finansijsku podršku pruženu u realizaciji Strategije u skladu sa prioritetima utvrđenim u Akcijskom planu te umnogome doprinose transparentnosti

procesa vođenih u ovoj oblasti ali i međunarodnom priznanju napora Bosne i Hercegovine u ovoj oblasti. Ovi napori su također prepoznati i u ključnim nalazima Srednjoročnog pregleda Mape puta za Zapadni Balkan.

U saradnji sa nadležnim organima u BiH na državnom, entitetskom, kantonalnom nivou i Brčko distriktu BiH, Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u BiH će pripremiti akcioni plan za provedbu dokumenta sa mjerljivim ciljevima i konkretnim pokazateljima na osnovu kojih će se mjeriti napredak ostvaren u BiH.

NAJZNAČAJNIJI REZULTATI U IMPLEMENTACIJI STRATEGIJE ZA PERIOD 2021. do 2024. GODINE

U periodu važenja Strategije, realizovana je većina aktivnosti predviđenih akcionim planom, a najznačajnije postignuti rezultati su sledeći:

- ukupno je uništeno 6.004 komada i dijelova malog oružja i lakog naoružanja i 12.193 komada municije;
- ostvarena je uspješna saradnja sa međunarodnim organizacijama UNDP-a, UNODC-a, OSCE-a, NPA i drugih koje se bave pitanjima kontrole malog oružja i lakog naoružanja;
- održani su sastanci u okviru Regionalne mreže SALW komisija kao i SEEFEN;
- unaprijeđena je i produbljena saradnja na operativnom i strateškom nivou između agencija za sprovođenje zakona, pravosudnih i drugih institucija unutar BiH te institucija iz BiH i susjednih država;
- Kroz projekte CIAT, HALT, DIRC i LEAD implementiranih od strane UNDP BiH, unaprijeđeni su kapaciteti policijskih organa u Bosni i Hercegovini te u UINO kroz organizaciju 21 zajedničke vježbe svih policijskih organa u Bosni i Hercegovini i UINO te tri međunarodne zajedničke vježbe sa Republikom Srbijom i Crnom Gorom;

- nastavljena je podrška u pripremi i objavljivanju regionalnih izvještaja o realizovanom uvozu i izvozu naoružanja i vojne opreme;
- izrađene su analize i procjene pravnih okvira za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja;
- Vijeće ministara BiH je usvojilo Izvjestaj o radu radne grupe za harmonizaciju propisa o oružju i municiji međusobno i sa pravnom stečevinom EU;
- nadležni organi u BiH su usvojili zakone o oružju i municiji u cilju usklađivanja sa pravnom stečevinom EU.⁴ Zakon o izmenama i dopunama zakona oružju i municiji Posavskog kantona („Narodne novine Posavskog kantona“, br. 4/18,11/22), Zakona o nabavljanju, posjedovanju i držanju oružja i municije Bosansko-podrinjskog kantona („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona“, broj 10/17,16/23) i Zakona o oružju i municiji Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 17/15, 5/16, 17/17, 8/20, 19/21 i 19/22), Zakon o oružju i municiji Unsko-Sanskog kantona („Službeni glasnik 15/21 i 16/22);
- prikupljeni su statistički podaci o legalnom oružju u posjedu građana u BiH, te se mogu pratiti trendovi za svaku godinu;
- ukupno je izvršena rekonstrukcija 27 (dvadesetsedam) skladišta i soba za dokaze u policijskim agencijama u kojima se čuva malo oružje i lako naoružanje;
- provedene su operativne policijske akcije u kojima je prikupljena značajna količina nelegalnog oružja;
- riješeno 487 tona municije i minsko-eksplozivnih sredstava;
- završena je aktivnost obilježavanja naoružanja u OS BiH, kao i u Policiji Brčko distrikta BiH i MUP-u Posavskog kantona, a započete su i aktivnosti u MUP-u BPK Goražde, MUP-u Ze-Do kantona i MUP-u Kantona 10.

⁴ Direktiva (EU) 2021/555 Evropskog Parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o nadzoru nabave i posjedovanja oružja

STRATEŠKI CILJEVI ZA PERIOD 2025. do 2030. GODINE

Ova Strategija definiše četiri strateška cilja za unapređenje kontrole malog oružja i lakog naoružanja u BiH i to:

- 1. Uskladiti zakonodavstvo u oblasti oružja, municije i eksploziva s pravnom stečevinom EU i drugim relevantnim međunarodnim obavezama.**
- 2. Smanjiti zloupotrebu, nezakonito posjedovanje, proizvodnju, trgovinu i širenje oružja, municije i eksploziva⁵ ;**
- 3. Osigurati sigurno upravljanje malim oružjem i lakim naoružanjem (SALW) i municijom u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine;**
- 4. Jačati regionalnu i međunarodnu saradnju u cilju bolje kontrole naoružanja, uključujući i saradnju s organizacijama civilnog društva.**

REZULTATI OSTVARENI PO STRATEŠKIM CILJEVIMA U PERIODU 2021. do 2024. GODINE I AKTIVNOSTI KOJE SE PLANIRAJU PODUZETI ZA PERIOD 2025. do 2030. GODINE

- 1. Uskladiti zakonodavstvo u oblasti oružja, municije i eksploziva s pravnom stečevinom EU i drugim relevantnim međunarodnim obavezama.**

U okviru ovog strateškog cilja, prepoznata je potreba praćenja aktivnosti koje trebaju rezultirati harmoniziranjem ključnih zakonskih i podzakonskih akata o držanju i nošenju oružja u BiH sa relevantnim propisima Evropske unije. Strategija također prepoznaje potrebu usklađivanja s odredbama članova UN-ovog Protokola o vatrenom oružju, kao i jačanja međuagencijske saradnje na polju implementacije zakonodavstva u vezi kontrole

⁵ „Eksplozivi” znače materije i predmete koji se smatraju eksplozivima prema preporukama Ujedinjenih nacija o transportu opasnih materija i koji spadaju u Klasu 1 u skladu sa navedenim preporukama. Izvor: Direktiva (EU) 2014/28

unutrašnjeg i vanjskotrgovinskog prometa oružja radi adekvatne razmjene informacija i stajališta po pitanjima iz nadležnosti različitih institucija uključenih u promet naoružanja.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine s druge strane („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, br. 10/08, 1/17 i 8/17), Bosna i Hercegovina je preuzela obavezu usklađivanja svog postojećeg i budućeg zakonodavstva i njegovu propisnu primjenu i provedbu od dana potpisivanja Sporazuma do kraja prelaznog perioda od šest godina od dana stupanja na snagu.

U BiH je na snazi 12 zakona koji regulišu oblast vatrenog oružja i municije za civilnu upotrebu koji su doneseni na osnovu ustavnih nadležnosti Republike Srpske, deset kantona i Brčko distrikta BiH, te su isti djelimično usklađeni sa direktivama EU koje tretiraju oblast nadzora nabavke i posjedovanja oružja. Međutim, u cilju pravilnog usklađivanja sa pravnom stečevinom Evropske unije, potrebno je da nadležne institucije izvrše dodatno usklađivanje zakona.

Koordinacioni odbor je u periodu važenja Strategije od 2021. do 2024. godine kontinuirano provodio aktivnosti koordinacije usklađivanja zakonodavstva u ovoj oblasti, u saradnji sa nadležnim organima u BiH i međunarodnim partnerima, što će biti i u narednom periodu jedan od prioriteta u radu.

U svim aktivnostima harmonizacije zakonodavstva aktivnu ulogu, pored nadležnih entitetskih i kantonalnih institucija, imala je i Direkcija za evropske integracije Vijeća ministara BiH, kroz aktivnu savjetodavnu pomoć i pripremu instrumenata za usklađivanje. U toku perioda važenja Strategije održani su seminari sa ovom tematikom, gdje su predstavljene međunarodne regulative iz ove oblasti i načini inkorporiranja regulativa u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine, entiteta, kantona i Brčko distrikta BiH.

Završena je procjena stepena usklađenosti pravnog okvira sa pravnom stečevinom EU. Zakoni o oružju i municiji u BiH usvojeni su i djelimično su usklađeni sa Direktivom o vatrenom oružju EU (Direktiva 555/2021). Još uvijek je u toku izrada zakona o oružju i izrada i izmjena relevantnog pratećeg zakonodavstva, uključujući onesposobljavanje,

obilježavanje vatrenog oružja, startnog i signalnog oružja, pirotehničkih materijala te civilne upotrebe eksploziva. Novi propisi bi trebali biti urađeni po preporukama iz Izvještaja o radu Radne grupe za harmonizaciju propisa o oružju i municiji međusobno i sa pravnom stečevinom EU.

Djelimično postoji pravni okvir koji reguliše prekursore eksploziva (MUP RS, UIO, FUP i dio kantona).

Provedena je analiza za procjenu usklađenosti sa Protokolom UN-a o vatrenom oružju za četiri krivična zakona u BiH (nivo BiH, Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko distrikt), a koja je utvrdila nedostatke i dala konkretne preporuke za izmjene i dopune.

Predstavnici Bosne i Hercegovine također redovno učestvuju na regionalnim sastancima o usklađivanju sa pravnom stečevinom EU koje potpomaže SEESAC, a koji služe kao platforma za predstavnike različitih institucija i diskusiju o ažuriranim informacijama o usklađivanju zakonodavnih okvira o vatrenom oružju i civilnoj upotrebi eksploziva i pirotehničkih sredstava sa pravnom stečevinom Evropske unije u okviru njihovih nadležnosti.

U Izvještaju Europske komisije BiH za 2023. godinu⁶ (Poglavlje 24) navodi se:

„Bosna i Hercegovina treba pokazati rezultate u provođenju strategije i akcionog plana za kontrolu malog i lakog oružja (eng. SALW) za period 2021-2024. Aktivnosti Bosne i Hercegovine su usklađene sa aktivnostima u okviru Akcionog plana EU o trgovini vatrenim oružjem, koji odgovaraju ciljevima Regionalne mape puta za bolju kontrolu SALW-a na Zapadnom Balkanu. Bosna i Hercegovina napreduje u aktivnostima na poboljšanju kapaciteta za otkrivanje i uništavanje vatrenog oružja. Treba uložiti više napora u istrage krivičnih djela u vezi sa vatrenim oružjem, posebno na uspostavljanju kontaktne tačke za vatreno oružje, što je još uvijek u zastoju. Propise o oružju u civilnom posjedu treba međusobno uskladiti, te dodatno uskladiti s pravnom stečevinom EU, uključujući standarde za obilježavanje i deaktiviranje. Zakonodavni okvir o eksplozivima za civilnu upotrebu i transportu

⁶ <https://www.dei.gov.ba/bs/expansion-pack>

opasnih materija i dalje je rascjepkan, te ga treba kompletirati i uskladiti s pravnom stečevinom EU u cijeloj zemlji.“

Bosna i Hercegovina će u periodu važenja Strategije poduzimati aktivnosti oko pristupanja WASENAAR aranžmanu.

Bosna i Hercegovina će u narednom periodu u okviru ovog strateškog cilja, sprovesti sljedeće aktivnosti:

- *ažurirati tabele usklađenosti zakonodavstva s EU i drugim međunarodnim pravnim okvirima u oblasti kontrole oružja, municije i eksploziva;*
- *nastaviti s izradom i usklađivanjem zakonodavnog i jačanjem administrativnog okvira u oblasti kontrole oružja, municije i eksploziva i njegovu potpunu implementaciju;*
- *jačati kapacitete za kontrolu zakonite trgovine naoružanjem i pripadajućom municijom;*

2. Smanjiti zloupotrebu, nezakonito posjedovanje, proizvodnju, trgovinu i širenje oružja, municije i eksploziva;

U Izvještaju Europske komisije o BiH za 2023. godinu (Poglavlje 24) navodi se:

„Konačno je postignut napredak u provođenju Ugovora o operativnoj i strateškoj saradnji sa Europolom iz 2017. godine. U junu 2023. godine kontakt tačka je postala operativna, a u julu 2023. godine Bosna i Hercegovina je uputila oficira za vezu u Europol u Hagu, što je važan korak. Do tada se razmjena informacija sa Europolom odvijala putem odjela u sklopu Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine čiji je mandat istekao i sa kojim je Republika Srpska obustavila operativnu saradnju. Potpuna operativnost kontakt tačke Europola omogućila je nastavak direktne saradnje između Europola i svih policijskih tijela u Bosni i Hercegovini, omogućavajući im da koriste usluge i operativne

alate Europolu. Poruke su razmjenjivane putem Mrežne aplikacije za sigurnu razmjenu informacija (SIENA). Potrebno je nastaviti uvođenje SIENA konekcija u cijeloj zemlji. U 2022. godini broj novih slučajeva otvorenih na osnovu saradnje sa Europolom iznosio je 1 165 (1 022 slučaja u 2021.). U 2022. godini je 8 573 poruka razmijenjeno putem kanala Europolu (4 721 primljenih i 3 852 poslanih). Upotreba Europolovih proizvoda i usluga u Bosni i Hercegovini bila je veoma ograničena tokom izvještajnog perioda, ali se očekuje da će rasti s početkom rada Europolove kontakt tačke“.

„Bosna i Hercegovina učestvuje u Evropskoj multidisciplinarnoj platformi protiv prijetnji od kriminala (eng. EMPACT). U 2023. godini zemlja se obavezala da će učestvovati u 12 operativnih akcija (osam u 2022.). Bosna i Hercegovina je također imenovala kontakt tačku Europolu za nacionalnog koordinatora za EMPACT. Bosna i Hercegovina je nastavila učestvovati u danima zajedničkih akcija EMPACT-a.“

„U pogledu kontrole naoružanja, u 2022. godini zaplijenjeno je ukupno 1 234 komada oružja, 49 889 komada municije, 31 komad ostalih minsko-eksplozivnih sredstava i 10,8 kg eksploziva (u poređenju sa 1 396, 14 009 i jedan u 2021. godini). Uništeno je 2 609 komada oružja i dijelova oružja (u poređenju sa 1 792 u 2021., 1 864 u 2020. i 3 479 u 2019.). U 2022. godini izdato je 236 naloga za istragu krivičnih djela u vezi s vatrenim oružjem – nedozvoljena proizvodnja, posjedovanje i promet – (317 u 2021.) sa 273 osumnjičena (340 u 2021.). U 2022. godini podignuto je 208 optužnica protiv 233 optužena (276 odnosno 298 u 2021.), što je dovelo do 217 osuđujućih presuda (223 u 2021.), 35 presuda sa zatvorskim kaznama (23 u 2021.), 22 novčane kazne (32 u 2021. godini) i 160 uslovnih kazni (168 u 2021.) za 235 osuđenih (239 u 2021.). Bosna i Hercegovina još uvijek treba uspostaviti kontaktnu tačku za vatreno oružje. Krivični zakoni još uvijek nisu u potpunosti usklađeni sa Protokolom UN-a o vatrenom oružju. Bosna i Hercegovina se izdvaja po relativno velikom broju dobrovoljno predatog vatrenog oružja. Platforma SEESAC za izvještavanje o oružanom nasilju je evidentirala 506 incidenata (567 u 2021.) u vezi s vatrenim oružjem u 2022. godini.“

Sprečavanje i suzbijanje trgovine, zloupotrebe i nedozvoljene proizvodnje, posjedovanja malog oružja i lakog naoružanja, municije i eksploziva kroz unaprijedene procedure, opremu i obuku.

Tokom perioda implementacije, u okviru podrške borbi protiv prijetnje koju predstavlja nezakonita proliferacija i trgovina SALW-om u i iz jugoistočne Evrope, što je također suštinski dio Mape puta za održivo rješenje za nezakonito posjedovanje, zloupotrebu i trgovinu SALW-om i pratećom municijom na Zapadnom Balkanu i Akcionog plana EU o trgovini vatrenim oružjem za period 2020. do 2025. godine, detaljna procjena potreba o kapacitetima relevantnih institucija u Bosni i Hercegovini za suzbijanje zloupotrebe i nezakonite trgovine vatrenim oružjem urađena je 2021. od strane SEESAC-a uz podršku EU.⁷

Procjena potreba poslužila je kao osnova za sveobuhvatnu podršku u izradi i reviziji standardnih operativnih procedura, osiguranju potrebne opreme i tematskih obuka za službenike kriminalističke policije kako bi se dodatno unaprijedilo otkrivanje i istrage nezakonitog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine SALW-om.

Za nadležne organe u Bosni i Hercegovini 2022. godine organizovana je radionica na temu izradu Standardnih operativnih procedura u oblasti kontrole malog oružja i lakog naoružanja i razmjeni najboljih praksi u uspostavljanju kontaktnih točaka za vatreno oružje, nakon čega su uslijedile tematske obuke za relevantne nadležne organe u BiH i SIPA-u o otkrivanju, analizi rizika, istragama vezanim za vatreno oružje i vanrednim situacijama, s ciljem jačanja kapaciteta vlasti u borbi protiv trgovine, zloupotrebe i nezakonitog posjedovanja vatrenog oružja.

Predstavnici Bosne i Hercegovine također su redovno i aktivno uzeli učešća na više regionalnih sastanaka posvećenih prenosu znanja i razmjeni informacija o nezakonitoj trgovini vatrenim oružjem uz podršku SEESAC-a, kao što su SEEFEN, regionalni

⁷ U okviru Odluke Vijeća EU o potpori Centru za kontrolu malog i lakog oružja za jugoistočnu i istočnu Europu (SEESAC) radi provedbe Regionalnog plana za suzbijanje nezakonitog trgovanja oružjem na zapadnom Balkanu-a (ZVSP) 2018/1788.

sastanak predstavnika granične policije i carine, regionalni sastanci predstavnika krim policije i regionalni sastanci kontakt tačaka za vatreno oružje.

Predstavnici Bosne i Hercegovine su također učestvovali u više tematskih obuka u oblasti istraga vezanih za vatreno oružje, uključujući istrage na internetu i izgradnju kapaciteta balističkih laboratorija i krim tehničara u organizaciji SEESAC-a 2022. i 2023. godine kao što su regionalna obuka o vještinama kritičkog razmišljanja i analitički kapaciteti, regionalna obuka o obavještajnim podacima iz otvorenog koda (OSINT), radionica sajber patroliranja, obuka na temu rodne analize i prikupljanju rodno osjetljivih podataka, regionalna radionica o istragama lica mjesta, regionalni sastanci na temu znanja i razmjene najboljih praksi u oblasti balističkog ispitivanja i balističke obavještajne službe, regionalna obuka o obavještajnom radu na društvenim medijima, radionica o prikupljanju obavještajnih podataka u okviru kontakt tačaka za vatreno oružje kao podrška danima zajedničkih akcija EMPACT-a, regionalna radionica o prikupljanju obavještajnih podataka kao podrška implementaciji EMPACT-ovih dana zajedničke akcije u jugoistočnoj Evropi.

I Granična policija i Uprava za indirektno oporezivanje dali su svoje doprinose za Priručnik o vatrenom oružju za službenike Granične policije i carinu koji je izradio FRONTEX uz podršku SEESAC-a i učestvovali su na sastancima posvećenim finalizaciji Priručnika te tematskim obukama također u organizaciji SEESAC-a i FRONTEX-a.

U periodu od 2021. do 2024. godine, OSCE je podržao izgradnju kapaciteta agencija za provođenje zakona u dijelu koji se tiče službenih pasa (K9) za otkrivanje SALW-a i municije na 11 lokacija u Bosni i Hercegovini. Nadalje, ova podrška je uključivala izradu procedura za rad jedinica K9 te obuku i nabavku opreme.

Vijeće ministara BiH je 20.12.2023. godine usvojilo Izvještaj o radu Radne grupe za uspostavu kontakt tačke/čki za vatreno oružje u BiH. Kontakt tačke za vatreno oružje su imenovane u okviru nadležnih policijskih tijela. U planu je izrada Memoranduma o razumijevanju između nadležnih organa.

Smanjiti rizik od širenja uništavanjem zaplijenjenog oružja, municije i eksploziva i unapređenje bezbjednosti skladišta agencija za provođenje zakona.

KO SALW je u periodu važenja strategije u saradnji sa svim policijskim agencijama u BiH, a uz podršku Evropske unije, UNDP-a, Regionalnog centra za kontrolu malog i lakog oružja (SEESAC) i realizovao aktivnosti uništavanja oduzetog i prikupljenog SALW-a.

Tako je u 2021. godini, uništeno 1.972, u 2022. godini – 2.609, u 2023 godini – 1.423 komada oružja i dijelova oružja te 12.123 komada municije. Navedenim aktivnostima građani Bosne i Hercegovine su upozoreni na opasnosti koje prijete od oružja koje je proglašeno viškom, od slabo osiguranog ili nezakonitog oružja i koliko to oružje utiče na njihovu sigurnost. Realizacijom svih navedenih akcija dat je veliki doprinos poboljšanju cjelokupne stabilnosti kako u BiH tako i u regionu pa i šire.

Prikupljanje i uništavanje navedene količine malog i lakog oružja rezultat je uspješnog rada svih policijskih agencija i organa u Bosni i Hercegovini u borbi protiv nelegalne trgovine oružjem.

Značajno su unaprijeđeni kapaciteti za skladištenje SALW-a u posjedu policijskih agencija u Bosni i Hercegovini. Izrađene su situacione analize, uključujući i procjene kako poboljšati uslove, kako bi se stvorilo bezbjedno okruženje za građane.

U periodu implementacije Strategije izvršena je rekonstrukcija policijskih skladišta i prostorija za pohranu dokaza u većini policijskih agencija i institucija za provođenje zakona. Time su značajno poboljšani uslovi rada policijskih službenika. Provedba ovih aktivnosti nastavlja se i u narednom periodu u skladu sa međunarodnim standardima.

Osigurati da politike i prakse kontrole naoružanja temeljene na dokazima, uz integrisanu rodnu komponentu.

KO SALW je tokom perioda važenja Strategije od 2021. do 2024. godine, radio i na prikupljanju statističkih podataka o legalno registrovanom oružju u BiH. Ova aktivnost je značajna iz razloga što u BiH postoji 12 zakona o oružju zbog čega se podaci o tome vode na različite načine i u skladu sa različitim metodološkim pristupima.

Ukupan broj registrovanog oružja za 2021., 2022. i 2023. godinu:

	2021	2022	2023
F BIH	195.268	218.442	224.586
RS	123.321	126.431	127.484
BD BIH	3.727	3.819	3.828
UKUPNO U BIH	324.316	348.692	355.888

Bosna i Hercegovina i nadležni organi u Bosni i Hercegovini još uvijek nisu izradili metodologiju za prikupljanje statističkih podataka o SALW-u u skladu s međunarodnim standardima. Izrada ovakve metodologije jedan je od najvažnijih faktora za uspješno praćenje trendova u domenu SALW-a, što je jedan od preduslova za uspješnu borbu protiv nedozvoljene trgovine oružjem. U tu svrhu potrebno je uskladiti podzakonske akte o vođenju evidencija kako bi se osiguralo da se podaci evidentiraju u skladu sa međunarodnim standardima i razvrstavaju prema spolu i starosti.

Prema podacima prikupljenim putem Platforme za praćenje oružanog nasilja, ukupan broj događaji/incidenata⁸ u vezi s vatrenim oružjem u Bosni i Hercegovini od 2021. do 2023. godine iznosio je 1.609, što ukazuje na porast od 8% u odnosu na period od 2017. do

⁸ U kontekstu vatrene oružja, termin **incident** obuhvata sve situacije (slučajeve/događaje) u kojima se oružje koristi ili upotrebljava, bilo namjerno ili nenamjerno, ili je prisutno, a koje mogu rezultirati smrtnim ishodom, povredama, i/ili materijalnom štetom, kao i imati psihološke posljedice na pojedince i zajednice.

2019. godine. Najveći broj događaja/incidenata zabilježen je 2021. (571), nakon čega slijedi pad u narednim godinama (508 u 2022. i 530 u 2023.).

Porast događaja/incidenata koji uključuju vatreno oružje tokom 2021. do 2023. godine prvenstveno je rezultat porasta zapljene oružja, što predstavlja najčešće prijavljeni tip događaja/incidenata, koji čini 35% svih događaja/incidenata u vezi s vatrenim oružjem, što predstavlja odmak od trenda uočenog tokom 2017. do 2019, gdje je najveći broj ovakvih događaja/incidenata bio kriminalne prirode.

Tokom perioda od 2021. do 2023., događaji/incidenti sa vatrenim oružjem u krivičnom kontekstu su drugi najrašireniji tip sa ukupno 502 incidenta (31% svih incidenata). Od tog broja, oružane pljačke su činile više od polovine krivičnih događaja/incidenata, uz primjetan pad sa 145 slučajeva u 2021. na 66 slučajeva u 2023. U ovom periodu prijavljena su 123 događaja/incidenta povezana s organizovanim kriminalom, uz trend rasta sa 31 slučaja u 2021. do 63 slučaja u 2023., prvenstveno vezanih za trgovinu narkoticima. Nadalje, dokumentovane su 52 krađe vatrenog oružja.

Prema podacima, također su zabilježena 153 slučaja neutvrđene pucnjave i 76 neutvrđenih eksplozija, uz 78 obračuna uz upotrebu vatrenog oružja i 26 incidenata vezanih za nasilje u porodici uz upotrebu vatrenog oružja.

S obzirom na vrstu oružja, najčešće su prijavljivani događaji/incidenti u vezi sa SALW om i to: za pištolje u 561 slučaju, zatim eksplozivne naprave u 158 slučajeva, puške/sačmarice u 143 slučaja i automatsko/vojno oružje u 114 slučajeva⁹. Osim toga, 211 incidenata uključivalo je više vrsta SALW-a. U događajima/incidentima gdje je preciziran status posjedovanja oružja 96% slučajeva je uključivalo nezakonito posjedovanje vatrenog oružja, dok se oružje u zakonitom posjedu navodi u 4% slučajeva.

⁹ Podaci su sa SEESAC platforme - Armed Violence Monitoring Platform i potiču iz pisanih i elektronskih medija

Kao posljedica incidenata sa vatrenim oružjem u vremenskom periodu od 2021. do 2023. godine, prijavljeno je 714 žrtava, uključujući 359 žena i 174 muškarca, u slučajevima gdje se navodi spol žrtve. Života je lišeno je 70 osoba (53 muškarca i 16 žena), dok je 50 osoba (47 muškaraca i tri žene) izvršilo samoubistvo. Također, 135 (106 muškaraca i 13 žena) je povrijeđeno kao rezultat incidenata koji uključuju vatreno oružje. Ukupno 374 osobe (139 žena i 105 muškaraca) su dobile prijetnje vatrenim oružjem.

Većina žena je lišena života korištenjem vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici, uglavnom od strane intimnih partnera, dok su muškarci uglavnom stradali u obračunima, slučajnim pucnjavama, krivičnim incidentima i neutvrđenim pucnjavama.

Od 2.324 počinitelja, muškarci čine 97% počinilaca, za razliku od 3% žena. Kod počinilaca gdje je poznata dob, većina je bila u dobi od 19 do 35 godina, a slijede oni u dobi od 36 do 60 godina.

Prikupljeni podaci ukazuju da rodna perspektiva ima veoma značajnu ulogu u razumijevanju distribucije i potražnje za vatrenim oružjem, kao i specifičnih rizika sa kojima se žene i muškarci suočavaju u pogledu zloupotrebe vatrenog oružja.

Integrisanje rodne perspektive u strateški i operativni okvir se sve više prepoznaje kao preduslov za efikasnu kontrolu malog oružja i lakog naoružanja. U *EU Strategiji protiv nezakonitog vatrenog oružja, malog i lakog oružja i pripadajućeg streljiva* istaknuto je da integracija rodnih aspekata u projekte i akcije za kontrolu SALW-a predstavlja princip kojim se Strategija rukovodi, te da će EU sistematski integrisati rodnu perspektivu u projekte protiv nasilja vatrenim oružjem i SALW kontrolu generalno.

Također se u zaključku Osmog dvogodišnjeg sastanka država za razmatranje implementacije UNPoA, države potpisnice se ohrabruju da u izvještaje o implementaciji Plana akcije UN integrišu rodnu perspektivu.

U Mapi puta poseban značaj dat je unapređenju rodne ravnopravnosti te se poziva na punu integraciju rodnih i starosnih pitanja u politike kontrole SALW-a/vatrenog oružja i smisleno učešće žena u kontroli SALW-a/vatrenog oružja.

U skladu sa tim, BiH će u narednom periodu nastaviti s naporima na integraciji *rodne perspektive u mjere za kontrolu SALW-a*. Integracija rodne perspektive i njena realizacija kroz akcione planove bit će pažljivo praćena i vrednovana kao ključni element za ostvarivanje boljeg, održivijeg i djelotvornijeg rezultata. Poseban značaj dat će se mjerama na sprečavanju zloupotrebe oružja u slučajevima nasilja u porodici, unapređenju dostupnosti statistika razvrstanih prema spolu i korištenju rodne analize i jačanju kapaciteta institucija da kreiraju i sprovode rodno odgovorne mjere i povećaju učešća žena u kontroli SALW-a.

Podići svijest građana u Bosni i Hercegovini o opasnostima od zloupotrebe i nezakonitog posjedovanja vatrenog oružja

Nadležni organi uz podršku međunarodnih partnera su provodili aktivnosti na podizanju svijesti građana od zloupotrebe SALW-a. Provođenje ovih aktivnosti je bitno iz razloga što borba protiv ilegalne trgovine oružjem ne podrazumijeva samo poduzimanje represivnih mjera nego i djelovanje kroz prevenciju.

U BiH je uz podršku UNDP organizovana šira kampanja podizanja svijesti usmjerena ka daljem povećanju sigurnosti unutar i izvan Zapadnog Balkana. Podizanje svijesti je provedeno kroz ciljane akcije usmjerene na poboljšanje kapaciteta Bosne i Hercegovine za podizanje svijesti među stanovništvom o odgovornom posjedovanju malog oružja i lakog naoružanja (SALW), razumijevanju opasnosti od nelegalnog posjedovanja vatrenog oružja, te edukaciju o prepoznavanju individualnih i kolektivnih prijetnji sigurnosti građana. Cilj je bio doprinijeti promjeni ponašanja u razumijevanju prijetnji koje predstavlja SALW unutar porodica, zajednice i društva uopšte. Na kraju, cilj je bio podignuti svijest kroz strukturirane kampanje širom zemlje, aktivnosti na terenu i zagovaranje koje se bavi prijetnjama i posljedicama koje predstavlja nezakonito SALW za širu javnost, posebno ranjive grupe (žene, djeca, mladi muškarci).

Predstavници Bosne i Hercegovine redovno učestvuju na polugodišnjim regionalnim sastancima Radne grupe za podizanje svijesti koje podržava SEESAC i to s ciljem da doprinese strategiji koja podrazumjeva sire aktivnosti na podizanje svijesti o jačanju institucionalnih kapaciteta za provođenje učinkovitih napora na podizanju svijesti u svim segmentima, uključujući izradu, upravljanje, monitoring i evaluaciju, kroz umrežavanje, razmjenu informacija, razmjenu najboljih praksi i naučenih lekcija, kao i kroz koordinaciju i saradnju na aktivnostima podizanja svijesti.

Predstavnici iz Bosne i Hercegovine su također učestvovali na više obuka iz oblasti podizanja svijesti koje je SEESAC organizovao tokom 2022. i 2023. godine kao što je obuka o ključnim koracima u osmišljavanju i implementaciji kampanje, obuka o dostupnim metodama i alatima za monitoring i evaluaciju, obuka na temu krizne komunikacije, zajedničkim obukama za predstavnike ministarstava unutrašnjih poslova i policijskih organa, te predstavnika medija o tome kako bolje informisati javnost o rodno zasnovanom nasilju s elementom vatrenog oružja.

Bosna i Hercegovina će u narednom periodu, u okviru ovog strateškog cilja, sprovesti sljedeće aktivnosti:

- *osnažiti kapacitete relevantnih agencija za suzbijanje nezakonitog posjeda, proizvodnje, zloupotrebe i trgovine vatrenim oružjem i eksplozivima,*
- *osnažiti kapacitete relevantnih institucija za odgovor krivičnog pravosuđa na kriminalitet koji uključuje vatreno oružje,*
- *uspostaviti efikasan model funkcionisanja Fokalne/fokalnih tačaka za vatreno oružje,*
- *jačati forenzičke kapacitete u Bosni i Hercegovini,*
- *intenzivirati aktivnosti podizanja svesti o rizicima zloupotrebe SALW-a kroz rad „Policije u zajednici“,*
- *jačanje kontrole nad uvozom i izvozom oružja i vojne opreme te kretanje oružja i vojne opreme na teritoriji Bosne i Hercegovine,*

- *unaprijediti bezbjednost kod čuvanja i skladištenja malog oružja i lakog naoružanja po policijskim agencijama;*
- *prikupljati i uništavati oružje u nezakonitom posjedu i pripadajuću municiju;*
- *bolje razumijevanje negativnih uticaja malog oružja i lakog naoružanja, uključujući i uticaj na žene i muškarce u BiH kroz konkretna istraživanja,*
- *integrisati rodnu perspektivu i mjere za kontrolu SALW, a poseban značaj dat će se sprečavanju zloupotrebe oružja u slučajevima nasilja u porodici, razvrstavanju podataka prema spolu i dobi, jačanju kapaciteta institucija da kreiraju i sprovode rodno odgovorne mjere i povećanju učešća žena u kontroli SALW-a;*
- *unaprijediti prikupljanje statističkih podataka u vezi vatrenog oružja, uključujući i podatke razvrstane po spolu i starosti;*
- *jačati svijest građana o rizicima SALW-a*

3. Upravljanje SALW-om u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine

Aktivnosti Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine realizirane su u okviru kontinuirane aktivnosti rješavanja problema viškova malog oružja i lakog naoružanja u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, što uključuje pohranjivanje municije i eksplozivnih sredstava na perspektivne vojne lokacije, unapređenje skladišta malog oružja i lakog naoružanja (u daljem tekstu: SALW) i jačanje administrativnih kapaciteta za upravljanje SALW-om.

Nastavak rješavanja viškova SALW-a u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Oružane snage Bosne i Hercegovine su u vremenskom razdoblju implementacije dokumenta planski pristupile rješavanju viškova malog oružja, lakog naoružanja i municije i to:

- putem prodaje;
- putem donacija;
- putem uništavanja.

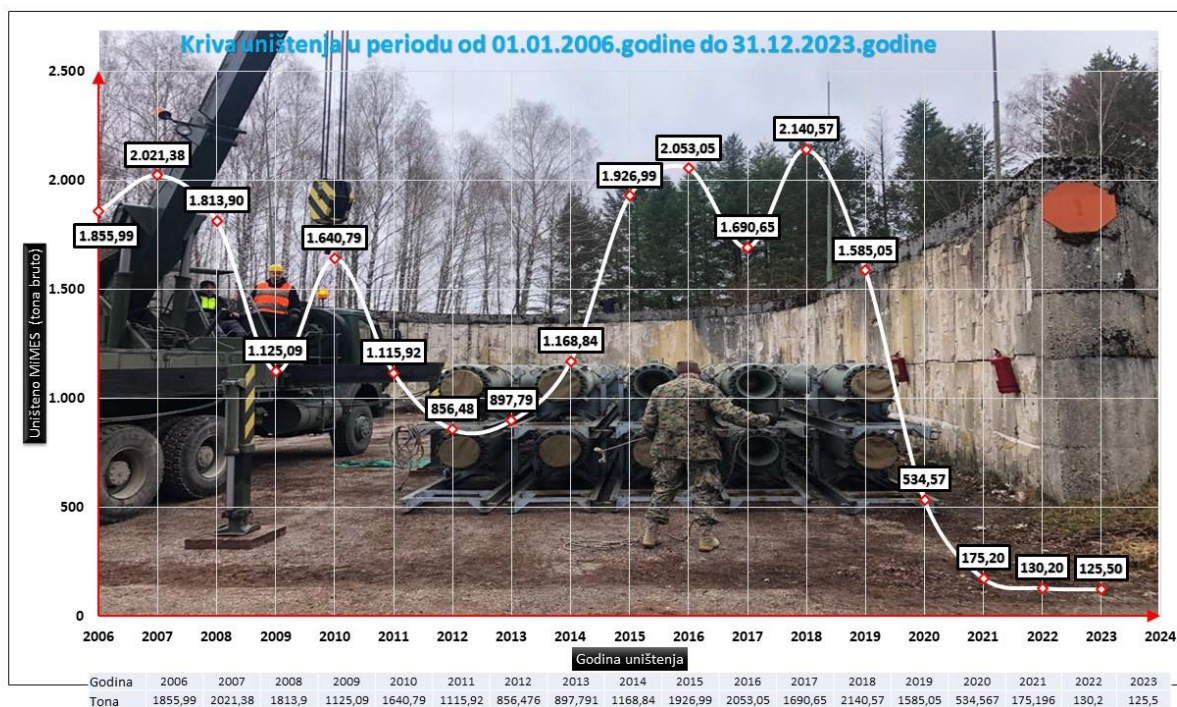
Aktivnosti su realizovane u skladu sa postojećim zakonskim *rješenjima i podzakonskim aktima*, relevantnim rezolucijama UN-a, dokumentima OSCE-a i međunarodno preuzetim

obavezama Bosne i Hercegovine u oblasti kontrole naoružanja i izgradnje mjera povjerenja i sigurnosti.

Značajnu podršku i konkretnu pomoć pružili su međunarodne organizacije: Ujedinjeni narodi, OSCE, NATO kao i međunarodni partneri EUFOR, NPA, HALO TRUST, AMAT (*Ammunition Management Advisory Team*), SEESAC i drugi.

Putem prodaje u 2024. godini riješeno je **126.683,2 kg** eksploziva nastalog delaboracijom MiMES-a. U naznačenom vremenskom periodu nije bilo aktivnosti na rješavanju viškova naoružanja niti je bilo doniranih sredstava.

U periodu od 2021.-2024. ukupno je riješeno **487 tona** municije i minsko-eksplozivnih sredstava kako je prikazano na grafikonu (podaci se odnose na period od 2021. godine zaključno sa 01.05.2024. godine).

Grafikon: Uništavanje municije i minsko-eksplozivnih sredstava (bruto tona)

Smještaj municije i minsko-eksplozivnih sredstava u perspektivna skladišta

Odlukom Predsjedništva BiH, 63 lokacije vojne namjene na teritoriji BiH su perspektivne za OS BiH, od toga 41 lokacija u Federaciji BiH i 22 lokacije u Republici Srpskoj. U proteklom periodu je pribavljena imovinsko-pravna dokumentacija za svaku lokaciju posebno, te je stvorena respektabilna baza podataka i registar nepokretnosti.

Uređenje skladišta za čuvanje SALW-a

Nastavljene su aktivnosti na uređenju skladišta za čuvanje naoružanja i municije. U saradnji sa UNDP-om i OSCE-om, posebna pažnja posvećena je okončanju projekata poboljšanja sigurnosne infrastrukture Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na lokacijama skladišta municije i naoružanja „Krupa“ Hadžići, „Kula 1“ Mrkonjić Grad, „TBT“ Visoko i „Rabić“ Derventa.

Uređenje vlastitih kapaciteta u sistemu odbrane za demilitarizaciju municije bio je jedan od glavnih prioriteta u proteklom periodu. Pored pogona za demilitarizaciju MiMES-a u operativnu funkciju na lokaciji *Oružanih snaga Bosne i Hercegovine* „TROM Doboj“ stavljen je laboratorija za ispitivanje stabilnosti pogonskih goriva i municije, čime su stvorene mogućnosti detektiranja nestabilnosti goriva i baruta u municiji.

Jačanje administrativnih kapaciteta za upravljanje SALW-om

Na nivou Oružanih snaga Bosne i Hercegovine uspostavljeni su kapaciteti testiranja barutnog punjenja za municiju u cilju sigurnog čuvanja municije u skladištima. Izvršena je dogradnja zgrade laboratorije u TROM Doboj i osigurana je potrebna oprema i materijal za testiranje municije i obuke osoblja (posebno su izgrađene prostorije/ skladište za čuvanje uzoraka baruta municije i prostor za obuku osoblja koje će raditi u laboratoriji).

Obilježavanje malog oružja i lakog naoružanja u Oružanim snagama je završeno 100 % (ukupno 62 029 komada malog oružja i lakog naoružanja).

Kako bi se gore navedene aktivnosti mogle u potpunosti realizovati u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine usvojeni su odgovarajući interni provedbeni akti koji regulišu

predmetnu oblast omogućavajući primjenu propisa za upravljanje SALW-om u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine *na efikasan način*.

Upravljanje SALW-om u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i dalje predstavlja okosnicu jačanja kapaciteta Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na unapređenju sigurnosnog ambijenta u Bosni i Hercegovini i regionu općenito. Premda je u proteklim godinama ostvaren značajan napredak u rješavanju ovih složenih izazova kroz izgradnju infrastrukture, jačanja kapaciteta, smanjenja rizika od nekontrolisanih eksplozija i otuđenja postoji mogućnost nadogradnje ovih dostignuća i pravljenje daljih iskoraka.

Da bi se prevladali izazovi koje sa sobom nosi posjedovanje SALW-a u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine u ovom strateškom dokumentu u skladu sa Zakonom o odbrani, odlukama Predsjedništva Bosne i Hercegovine i Politikom rješavanja viškova naoružanja i municije, samostalno i uz podršku međunarodnih partnera definirani su ciljevi za naredni petogodišnji vremenski period:

1. *Prioritetno uništavati* nestabilnu municiju, u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine;
2. Rješiti viškove SALW-a u skladu sa utvrđenom politikom rješavanja;
3. Uspostaviti sistem za upravljanjem životnim vijekom SALW-a;
4. Završiti unapređenje infrastrukture za skladištenje municije i SALW-a;
5. Smanjiti broj lokacija na kojima su skladišteni municija i SALW, na broj perspektivnih lokacija podržanih od strane međunarodne zajednice;¹⁰
6. *Osigurati potrebne resurse* za održavanje infrastrukture i opreme koja je u vezi sa municijom i SALW-om;
7. *Osposobiti* strukture Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u vršenju deaktivacije malog oružja i lakog naoružanja, upravljanja životnim vijekom municije i SALW-a i nastaviti učestvovati u prenosu

¹⁰ U skladu sa raspoloživim skladišnim kapacitetima na perspektivnim lokacijama za skladištenje LSN i LSM uskladištiti SALW.

znanja, stečenih iskustava i dobrih praksi osoblju Oružanih snaga partnerskih država.

4. Jačati regionalnu i međunarodnu saradnju u cilju bolje kontrole naoružanja, uključujući i saradnju s organizacijama civilnog društva

Bosna i Hercegovina ima uspostavljene administrativne kapacitete za provođenje regionalne i međunarodne saradnje u cilju sprečavanja nelegalne trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem.

Koordinacioni odbor i nadležne institucije su u prethodnom periodu značajno sarađivali s međunarodnim organizacijama kao što su SEESAC, UNDP, OSCE, UNODC i dr.

Evropska unija je u prethodnom periodu pružila znatnu podršku u aktivnostima kontrole SALW-a, prevashodno u okviru odluka Vijeća za podršku aktivnostima SEESAC-a za razoružanje i kontrolu oružja u jugoistočnoj Europi, kojima se smanjuje prijetnja koju predstavljaju nezakonito malo i lako oružje i pripadajuće streljivo.

Saradnja sa SEESAC-om ogledala se u podršci aktivnostima na usklađivanju zakonodavnog okvira s pravnom stečevinom EU, unapređenju istražnih i analitičkih kapaciteta, uključujući i kroz uspostavljanje fokalnih tačaka za vatreno oružje, integrisanje rodničkih aspekata u politike i prakse kontrole SALW-a, unapređenje bezbjednosti skladišta i prostorija za pohranu dokaza, podizanje svijesti, učešće u različitim regionalnim procesima koje je SEESAC podržao, uključujući SEEFEN, proces komisija za SALW, regionalne sastanke graničnih policija, regionalne sastanke krim policije, Mrežu fokalnih tačaka za vatreno oružje, istrage lica mjesta i koordinaciji i monitoringu implementacije Mape puta kroz regionalne sastanke za provedbu Mape puta, te podršci u pripremi i objavljivanju regionalnih izvještaja o realizovanom uvozu i izvozu naoružanja i vojne opreme.

Saradnja sa kancelarijom UNDP-a u Sarajevu se odvijala kroz pružanje podrške u vezi s modernizacijom skladišta, provođenjem kampanja podizanja svijesti o rizicima SALW-a,

procesom uništavanja viškova naoružanja i nelegalnog SALW-a, organizacijom zajedničkih vježbi između policijskih tijela u BiH i Upravom za indirektno oporezivanje kao i međunarodnih zajedničkih vježbi između policijskih i carinskih organa iz BiH i Srbije te iz BiH i Crne Gore, unaprijeđenjem ukupne regionalne saradnje između policijskih i carinskih organa, uključujući i forenzičke laboratorije te procesom uništavanja viškova naoružanja i nelegalnog SALW-a.

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Oružane snage Bosne i Hercegovine u provođenju strateškog cilja 3 nastavit će saradnju sa UN, OSCE, NATO EUFOR, NPA, HALO TRUST, AMAT (Ammunition Management Advisory Team), SEESAC kao i sa drugim međunarodnim partnerima na jačanju kapaciteta upravljanja SALW-om u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

OSCE je pružio podršku kroz rješavanje bezbjedonosnih i sigurnosnih rizika nelegalnog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem i pripadajućom municijom u Bosni i Hercegovini. U okviru ove oblasti u suradnji sa OSCE-om radi se ba razvijanju institucionalne svijesti o kontroli SALW-a, pojačane su K9 sposobnosti agencija za provođenje zakona za otkrivanje SALW-a, municije i eksploziva, razvija se regulatorni okvir za deaktivaciju SALW-a te se poboljšavaju kapaciteti agencija za provedbu zakona za skladištenje SALW-a i municije.

UNODC je preduzimao niz aktivnosti na unaorijeđenju otkrivanja, spriječavanja i suzbijanja nezakonite trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima, municijom i eksplozivom putem poštanskih pošiljki. Također, UNODC nastavlja da pruža podršku pravosudnim institucijama u cilju poboljšanja sposobnosti krivično-pravnih institucija u borbi protiv organizovanog kriminala i nedozvoljene trgovine vatrenim oružjem uključujući aktivnosti na usklađivanju zakonodavnog okvira, sprovođenju istraga i krivičnom gonjenju djela koja se odnose na nelegalno vatreno oružje i srodna krivična djela povezana sa organizovanim kriminalom.

Bosna i Hercegovina će u narednom periodu, u okviru ovog strateškog cilja, provesti sljedeće aktivnosti:

- *ojačati saradnju s regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i specijalizovanim agencijama, na nivou politika i operativnom nivou, doprinoseći provođenju regionalnih i međunarodnih obaveza i okvira za kontrolu oružja, uključujući Mapu puta;*
- *dijeliti informacije o SALW-u, u okviru međunarodnih obaveza o kontroli naoružanja;*
- *jačati saradnju sa agencijama Europske unije, kako na strateškom tako i na operativnom nivou, posebno sa EUROPOL-om i Frontex-om, te intenzivirati sudjelovanje nadležnih policijskih agencija u radu EMPACT-a¹¹;*
- *nastaviti pozitivnu praksu izvještavanja u skladu s regionalnim i međunarodnim obavezama Bosne i Hercegovine u različitim oblastima kontrole naoružanja, uključujući ATT, UN PoA, Mapu puta, Izvještaj o regionalnom izvozu oružja;*
- *nastaviti s praksom redovne razmjene informacija na temu kontrole SALW-a u svim aspektima, kako na bilateralnom tako i na multilateralnom planu;*
- *jačati saradnju s udruženjima civilnog društva.*

¹¹ European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats – Evropska multidisciplinarna platforma za borbu protiv kriminalnih prijetnji

MONITORING

S obzirom na obim, značaj i složenost kontrole malog oružja i lakog naoružanja, Vijeće ministara BiH je donijelo Odluku o formiranju Koordinacionog tijela za praćenje implementacije Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja.

Koordinacioni odbor je sastavljen od predstavnika Ministarstva sigurnosti BiH, Tužilaštva BiH, Ministarstva vanjskih poslova BiH, Ministarstva odbrane BiH, Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Granične policije BiH, Državne agencije za istrage i zaštitu, Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, Uprave za indirektno oporezivanje, Policije Brčko distrikta BiH, Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske i kantonalnih Ministarstava unutrašnjih poslova.

Strategija će biti razrađena kroz Akcione planove na periode od po tri godine (2025-2027 i 2028-2030)

Koordinaciono tijelo je nadležno da prati provođenje Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja i Akcione planove, koordinira i inicira aktivnosti sa nadležnim organima u BiH, priprema revidiranu strategiju i akcioni plan, te jednom godišnje izvještava Vijeće ministara BiH u vezi realizacije ciljeva iz Strategije i Akcionih planova.

Administrativnu podršku i pomoć Koordinacionom tijelu pruža Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine.

Napredak ostvaren u sprovođenju Strategije i Akcionih planova će se redovno pratiti i procjenjivati i na osnovu ključnih pokazatelja učinka, koji su usklađeni sa Mapom puta za Zapadni Balkan i narativnim izvještajima, zasnovanim na strateškim ciljevima.

ZAKLJUČAK

Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja za period 2025. do 2030. godine, te prateći Akcioni planovi predstavljaju okvir prioriternih ciljeva i aktivnosti u oblasti kontrole malog oružja i lakog naoružanja u BiH, te su usuglašeni sa prioritetima utvrđenim u Strategiji EU protiv nezakonitog vatrenog oružja, malog i lakog oružja i pripadajućeg streljiva, kao i drugim relevantnim međunarodnim dokumentima koji tretiraju ovu oblast.

Pored toga, strategija je formulisana u skladu s glavnim ciljevima revidirane Mape puta za kontrolu SALW-a, koji su usvojile vlade Zapadnog Balkana, uključujući Bosnu i Hercegovinu, za održivo rješenje za nelegalno posjedovanje, zloupotrebu i promet SALW-a i pripadajuće municije.

Radi uspješne implementacije ciljeva iz Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja i Akcionih planova za period 2025. do 2030. godine, bit će neophodno obezbijediti značajna finansijska sredstva koja je potrebno pravovremeno predvidjeti u skladu sa važećom metodologijom budžetskog planiranja ili donatorskih sredstava.

SKRAĆENICE

ATT – *Arms Trade Treaty* – Sporazum o trgovini oružjem

UN PoA – *Plan of Action* – Program akcije Ujedinjenih nacija

UN ITI – *International Tracing Instrument* – Međunarodni instrument za praćenje

SEESAC - *Regionalni centar za kontrolu malog i lakog oružja za Sjeveroistočnu Evropu*

SEEFEN – *South East Europe Firearms Expert Network* – Mreža stručnjaka za vatreno oružje za Jugoistočnu Evropu

RACVIAC – Regionalni centar za pomoć u verifikaciji i provedbi kontrole naoružanja

RCC – Regionalno vijeće za saradnju

WASSENAAR aranžman – prvi globalni multilateralni aranžman o kontroli izvoza konvencionalnog oružja i osjetljive robe i tehnologije dvostruke namjene

EMPACT – *European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats* – Evropska multidisciplinarna platforma za borbu protiv kriminalnih prijetnji

